

Dari Bilik Kuliah ke Komuniti: Menyemai Nilai untuk Melahirkan Pemimpin

10 December 2025

Bayangkan seorang pelajar sedang menanam pokok di kawasan komuniti setempat sambil berbincang tentang cara mengurangkan penggunaan plastik harian. Aktiviti ini bukan sekadar kerja amal namun, ia adalah sebahagian daripada *Service-Learning* (SULAM) iaitu pendekatan pembelajaran yang menggabungkan pengalaman praktikal dengan khidmat masyarakat sambil menanam nilai dan kesedaran kelestarian.

Dari bilik kuliah ke komuniti, pendidikan tinggi hari ini menekankan bukan sahaja penguasaan akademik tetapi juga pembentukan nilai dan kesedaran kelestarian dalam diri pelajar. Pendekatan SULAM (*Service-Learning*) menjadi medium utama untuk menghubungkan teori dengan tindakan nyata. Melalui SULAM, pelajar diberi peluang untuk mengaplikasikan ilmu mereka dalam projek komuniti sebenar sambil menanam nilai seperti tanggungjawab, empati dan keprihatinan terhadap alam sekitar. Aktiviti ini bukan sahaja mengukuhkan pembelajaran akademik tetapi juga membentuk pelajar menjadi pemimpin lestari iaitu insan yang mampu membawa impak positif kepada masyarakat dan memimpin dengan beretika.

Program SULAM bagi Kursus *Building Engineering Technology 2*, Program Sarjana Muda Teknologi Pembinaan Bangunan dengan Keahlian di Fakulti Teknologi Kejuruteraan Awam, Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah bertempat di Sekolah Menengah Kebangsaan Teknik Kuantan pada 25 Mei 2025

Kini, pendidikan tinggi menembusi dinding bilik kuliah. Pembelajaran bukan hanya tentang teori dan buku teks tetapi pengalaman yang membentuk nilai, kemahiran dan keprihatinan sosial. Ia kini bertujuan membentuk generasi yang cerdas akademik, beretika, bertanggungjawab dan prihatin terhadap kelestarian. Dengan SULAM, pembelajaran bukan hanya sekadar teori tetapi turut mengalami sendiri bagaimana tindakan mereka memberi impak kepada masyarakat dan alam sekitar.

Kajian terkini menunjukkan bahawa terdapat beberapa elemen utama dalam pendidikan lestari iaitu tanggungjawab sosial, pemeliharaan alam sekitar, pemikiran kritis, kerjasama dan disiplin serta penglibatan aktif dalam komuniti. Aktiviti seperti membersihkan sungai, menanam pokok, membuat inovasi bagi kemudahan komuniti atau membantu golongan kurang bernasib baik bukan sahaja memberi manfaat kepada masyarakat tetapi juga membentuk watak dan nilai pelajar secara holistik.

Selain itu, kajian ini turut menekankan lima komponen saling berkaitan yang menjadi asas kejayaan pelaksanaan pendidikan nilai dan kelestarian di dalam SULAM iaitu tanggungjawab etika dan sosial, pemeliharaan alam sekitar, pemikiran reflektif dan kritis, kerjasama antara disiplin serta penglibatan komuniti. Kesemua komponen ini membentuk satu rangka kerja multidimensi yang membolehkan pelajar bertindak secara beretika, berfikir secara kritis dan memberi sumbangan bermakna kepada masyarakat yang lebih lestari.

Dengan menyelaraskan elemen-elemen ini ke dalam kerangka nilai kelestarian yang merangkumi dimensi etika, alam sekitar, sosial dan ekonomi, pendekatan pendidikan yang holistik menjadi sangat penting. Pendekatan sebegini bukan sekadar menyampaikan fakta atau teori tetapi secara aktif membina nilai, sikap dan kemahiran pelajar serta membolehkan mereka menangani cabaran kompleks dunia sebenar dengan penuh kesedaran dan bertanggungjawab.

Universiti mula membangunkan modul seperti [VSEdu@SULAM](#) yang bertujuan melahirkan graduan yang bukan sahaja cemerlang akademik tetapi juga berjiwa sosial dan lestari. Modul ini selaras dengan Matlamat Pembangunan Mampan Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (SDG) khususnya SDG 4 iaitu Pendidikan Berkualiti dan SDG 12 iaitu Penggunaan dan Pengeluaran Bertanggungjawab.

Dengan pendekatan ini, pelajar bukan sahaja memperoleh pengetahuan tetapi juga belajar menjadi agen perubahan positif dalam masyarakat dan alam sekitar. Pengalaman praktikal ini menimbulkan kesedaran mendalam dalam diri pelajar. Mereka mula memahami bahawa setiap tindakan kecil seperti mengasingkan sampah, menjimatkan tenaga atau membantu komuniti akan memberi impak besar, menanam kesedaran bahawa tanggungjawab terhadap masyarakat dan alam sekitar adalah berterusan dan bahawa kepimpinan sejati bermula dari tindakan harian yang konsisten dan beretika. Pelajar bukan sahaja belajar tentang sains dan sosial tetapi juga nilai, tanggungjawab dan kepimpinan.

Kini, pendidikan tinggi menjadi jambatan kepada masyarakat lestari di mana ilmu pengetahuan dan nilai berjalan seiring. Generasi hari ini bukan sekadar pewaris ilmu, tetapi pemimpin masa depan yang beretika, peka dan berpandangan jauh terhadap kelestarian. Aktiviti SULAM membuktikan bahawa pembelajaran sebenar berlaku apabila teori dan pengalaman hidup digabungkan bersama.

Menyulam nilai murni dan prinsip kelestarian ke dalam pendidikan tinggi membolehkan pelajar bukan sahaja diasah secara akademik tetapi turut dibentuk menjadi insan yang empati, bertanggungjawab dan berupaya membawa perubahan positif kepada masyarakat serta alam sekitar. Inilah era baharu pendidikan yang lebih transformatif dengan berinspirasi nilai dan menyemai kelestarian untuk

---

masa depan yang lebih baik. Melalui nilai etika, sosial dan kelestarian yang diterapkan dalam [VSEdu@SULAM](#), universiti bukan sahaja dapat membentuk graduan berilmu tetapi pemimpin masa depan yang mampu mencipta perubahan bermakna.

Rujukan:

Álvarez-Vanegas, A., Ramani, S. V., & Volante, L. (2024). *Service-Learning As A Niche Innovation In Higher Education For Sustainability*. *Frontiers in Education*. Frontiers

Author(s). (2023). *Service-Learning As An Approach to Educating for Sustainable Development*. *Sustainability*, 15(14), 11231. MDPI

Muzaffar, N. A. Z., & rakan-rakan. (2023). *STEM-Focused Green Service Learning: Enhancing Interactive Learning and Sustainability with INAQ*. *Abqari Journal*. abqarijournal.usim.edu.my

Alfathy, R. M., Saputro, S., & Sarwanto, et al. (2024). *Implementation of Sustainable Development Goals In Higher Education Modalities: Literature review*. *Turkish Journal of Science Education*. *Turkish Science Education Journal*

Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). (n.d.). [SULAM@UKM](#) – Service Learning Malaysia – University for Society. Retrieved from UKM website. UKM

Universiti Sains Malaysia (USM). (n.d.). [SULAM](#) (Service-Learning Malaysia – University for Society). Retrieved from USM website. sulam.usm.my+1

Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA). (2025, September 19). Ke Arah Kelestarian SULAM UMPSA: Pengalaman Membentuk Kepakaran. UMPSA News. news.umpsa.edu.my

Kamaruddin, M., Hasan, H., Mohd Yaziz, N. A., & Zakaria, A. N. I. (2025, June 24). Pembelajaran dari Bilik Kuliah ke Komuniti melalui *Raising Awareness on Circular Economy (RACE) module*. Caknawan UMK.

Oleh: Nor Azlin Mohd Azman

E-mel: azlinm@umpsa.edu.my

Penulis adalah Eksekutif di Fakulti Teknologi Kejuruteraan Awam (FTKA), Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

Rencana ini merupakan pandangan peribadi penulis dan tidak menggambarkan pendirian rasmi Universiti Malaysia Pahang Al-Sultan Abdullah (UMPSA).

- 68 views

[View PDF](#)